

Asia: VN/2434/2018

Lausuntopyyntö luonnoksesta hallituksen esitykseksi eduskunnalle laiksi Euroopan unionin ja kansallisen oikeuden rikkomisesta ilmoittavien henkilöiden suojelusta sekä siihen liittyviksi laeiksi

Lausunnonantajan lausunto

Voitte kirjoittaa lausuntonne alla olevaan tekstikenttään

Oikeusministeriölle

Lausunto luonnoksesta hallituksen esitykseksi eduskunnalle laiksi Euroopan unionin ja kansallisen oikeuden rikkomisesta ilmoittavien henkilöiden suojelusta sekä siihen liittyviksi laeiksi (asia VN/2434/2018)

Fortum Oyj ("Fortum") kiittää mahdollisuudesta lausua hallituksen esityksestä eduskunnalle laiksi Euroopan unionin ja kansallisen oikeuden rikkomisesta ilmoittavien henkilöiden suojelusta sekä siihen liittyviksi laeiksi ja lausuu kantanaan seuraavaa.

Yleisesti ottaen Fortum pitää lakiehdotusta sekä hallituksen esityksen tavoitteita väärinkäytösepäilyjen ilmoittamiseen ja niihin reagoimiseen liittyen hyvinä niissä puitteissa, joita direktiivi asettaa. Erityisen tärkeänä Fortum pitää sitä, että sääntelyssä nimenomaisesti mainitaan konsernitaseisten ilmoituskanavien järjestämisen mahdollisuudesta riippumatta yksittäisten yritysten henkilöstömäärästä. Olisi hyvä, että yksittäiset yritykset voisivat täyttää direktiivin tavoitteita väärinkäytösepäilyjen ilmoittamisesta yksinomaan konsernitason järjestelmän kautta siten, että emoyritys tai konserniyhtiö voi vastaanottaa raportteja, hoitaa yhteydenpidon ilmiantajan kanssa ja seurata tapauksen etenemistä, mukaan lukien tarvittavien tutkintojen suorittaminen. Tällä turvataan ilmoitusten käsittelyn ja tutkintaprosessin yhdenmukaisuus, mikä suojaa erityisesti ilmoittajaa. Samalla vältetään ylimääräisiä kustannuksia ja hallinnollista päällekkäisyyttä.

Koska kansallisen sääntelyn on tarkoitus tulla voimaan piakkoin, tuomme alla esiin harkittavaksenne eräitä tarkennuksia esitykseen, jotta uuden lain soveltaminen käytännössä muodostuisi yrityksille mahdollisimman selkeäksi.

Ilmoituskanavan järjestäminen konsernissa:

- Ehdotamme selvennettäväksi sen, että ehdotetun lain mukainen ilmoituskanava voi toimia myös yhtiön/konsernin muidenkin, eikä pelkästään ehdotetussa laissa yksiselitteisesti listattujen ilmoitusten vastaanottamiseen tarkoitettuna kanavana, vaikka näiden osalta laissa säädetyt vaatimukset esimerkiksi ilmoitusten käsittelystä eivät tulekaan sovellettavaksi. Tällöin selvennettäisiin nimenomaisesti sitä, että yhtiöllä ei tarvitse olla kahta erillistä ilmoituskanavaa. Tällä hetkellä lakiehdotuksessa ei oteta kantaa siihen, voidaanko sisäisen ilmoituskanavan kautta vastaanottaa myös muita kuin lain soveltamisalaan kuuluvia ilmoituksia.

- Ehdotamme selvennettäväksi sen, että konserniyhtiöt voivat perustaa konsernitasolla sisäisen ilmoituskanavan, joka on konserniyhtiöiden käytettävissä. Tällöin selvennettäisiin nimenomaisesti sitä, että konserniyhtiöissä ilmoituskanava voidaan implementoida emoyhtiön tasolla ja työntekijät konserniyhtiöissä voivat tehdä ilmoituksia suoraan konsernitasolla. Tällä hetkellä lakiehdotuksen esitöissä tämä mainitaan, mutta itse lakiehdotuksesta ei käy selvästi ilmi, että konserninsisäinen ilmoituskanava on mahdollinen. Perusteluissa tulisi myös täsmentää 9 §:n suhdetta 10 §:n sisältämään, enintään 249 työntekijän yritysten mahdollisuuteen jakaa ilmoitusten vastaanottamiseen ja toteutettaviin tutkimuksiin osoitettuja resursseja keskenään. Esityksen 10 pykälän 1 momentin perusteluissa lausutaan, että tällainen on mahdollista. Ehdotamme selvennettäväksi myös sen, mitä sanalla ”keskenään” esityksen tässä kohdassa tarkoitetaan. Selkeintä olisi, jos perusteluissa todettaisiin, että konserniyhtiöt voivat perustaa konsernitasolla sisäisen ilmoituskanavan, joka on konserniyhtiöiden käytettävissä, sekä käsitellä ja tutkia ilmoitukset keskitetysti.

- Ehdotamme selvennettäväksi sen, että konserniyhtiöt voisivat ulkoistaa sisäisen ilmoituskanavan kokonaisuudessaan, ja näin ollen ilmoitusten vastaanottamisen, tutkinnan ja jatkotoimet, konsernitason sisäisestä toiminnosta (esim. vaatimustenmukaisuustoiminnosta) vastaavalle yksikölle, edellyttäen että se tarjoaa asianmukaiset riippumattomuutta, luottamuksellisuutta, tietosuojaa ja salassapitoa koskevat takeet. Tällöin selvennettäisiin nimenomaisesti sitä, että konserniyhtiöt voivat ulkoistaa sisäisen ilmoituskanavansa myös emoyhtiön sisäiselle yksikölle, eivätkä ainoastaan yhtiöstä/konsernista täysin ulkopuoliselle palveluntarjoajalle. Ehdotamme myös selvennettäväksi sen, että väitettyyn rikkomukseen liittyvät tiedot voidaan jakaa konsernin sisällä tietämystarpeen periaatteen mukaisesti, mikä on tarpeen asianmukaisen sisäisen tutkimuksen kannalta.

Vastatoimiväitteiden esittäminen ja ilmoituksia koskevien tietojen säilyttäminen:

- Ehdotamme selvennettäväksi sen, miten kauan ja millä tavoin ilmoittaja voisi mahdollisten vastatoimiväitteiden yhteydessä vedota aiempiin ilmoituksiin. Fortum yhtyy Keskuskauppakamarin 18.6.2021 asiasta esittämään kantaan:

”Tämä on ongelmallista paitsi sääntelyn ennakoitavuuden ja oikeasuhtaisuuden näkökulmasta myös tietojen säilyttämistä ja tietosuojaa koskevien vaatimusten näkökulmasta. Vastatoimiväitteen kohteeksi joutuneen organisaation on käännetyn todistustaakan nojalla pystyttävä osoittamaan, että väitetty vastatoimi ei ole johtunut tehdystä ilmoituksesta. Pystyäkseen täyttämään käännetyn todistustaakkansa, organisaation on käytännössä säilytettävä vastaanottamansa ilmoitukset sekä niiden käsittelyä koskevat tiedot, mukaan lukien tieto siitä, ketkä organisaatiossa ovat tienneet ilmoituksesta. Työryhmän ehdotuksen mukaan ilmoituksia on säilytettävä ainoastaan niin pitkään kuin se on välttämätöntä ja oikeasuhteista ilmoittajien suojelua koskevassa laissa asetettujen vaatimusten tai muiden unionin oikeudessa tai kansallisessa oikeudessa asetettujen vaatimusten noudattamiseksi. Jollei vastatoimiväitteiden osalta säädetä aikarajaa sille, kuinka vanhoihin ilmoituksiin ilmoittaja voi vastatoimiväitteidensä yhteydessä vedota, säilytysaika on käytännössä ikuinen. Tämä aiheuttaa ilmoituksia vastaanottaville organisaatioille kohtuutonta hallinnollista taakkaa.”.

Kielletyn vastatoimen määritelmä:

Lakiehdotuksen 24 §:ssä mainitaan, että laissa tarkoitettu kielletystä vastatoimesta voisi olla kyse myös tilanteessa, jossa ilmoittajalle ei ole aiheutunut haittaa, mutta jossa haitan aiheutuminen olisi ollut mahdollista. Tämän tyyppinen lausuma on tulkinnanvarainen, minkä vuoksi sen poistamista tulisi harkita ja joka tapauksessa esityksen perusteluissa tulisi lain käytännön soveltamiseen liittyvien epävarmuuksien minimoimiseksi tarkemmin kuvata, millaisiin tilanteisiin pykälässä viitataan.

****

Asiaa koskevassa KONE Oyj:n 10.6.2021 päivätyssä kirjeessä oikeusministeriölle sekä työ- ja elinkeinoministeriölle (vastaanottajina: Juha Keränen, Tia Möller, Päivi Kantanen) mainitut seuraavat yhtiöt yhtyvät myös tähän Fortumin lausuntoon: KONE, Metsä Group, Konecranes, Stora Enso, Elisa, HKScan, Finnair, Siemens, UPM, Neles, Cargotec, Outokumpu, Wärtsilä, VR Group, Kemira, Caverion, Amer Sports, Kesko, Nokia, Neste, Lassila & Tikanoja, Posti Group, Metso Outotec, Huhtamäki ja Uponor.

Espoossa, elokuun 26. päivänä 2021

Kunnioitavasti

Harri Spolander

Vice President, Head of Group Compliance

Fortum Oyj

Erityisesti: 2 § Soveltamisala. Miten arvioitte esitettyä soveltamisalaa? Puuttuuko mielestänne jokin keskeinen lainsäädännön ala soveltamisalasta? Mikä? Perustelkaa mielipiteenne.

-

Erityisesti: Mikä laki mielestänne puuttuu soveltamisalasta?

-

2 luku Ilmoittajan suojelun yleiset edellytykset ja ilmoittaminen

-

Erityisesti: liittyykö toimintanne kannalta sisäisen ilmoituskanavan perustamisvelvollisuuteen ongelmia? Mitä? Perustelkaa mielipiteenne.

-

Erityisesti: liittyykö toimintanne kannalta ulkoisen ilmoituskanavan perustamisvelvollisuuteen ongelmia? Mitä? Perustelkaa mielipiteenne.

-

3 luku Sisäisiin ja ulkoiisiin ilmoituksiin sovellettavat säännökset

-

Erityisesti: miten arvioisitte tietosuojaan liittyviä kysymyksiä (19 §:n salassapitovelvollisuus ja 20 §:n henkilötietojen käsittely)

-

4 luku Tietojen julkistaminen

-

5 luku Suojelutoimenpiteet

-

Erityisesti: miten arvioisitte esitettyä suojelun tasoa, onko se riittävä? Perustelkaa mielipiteenne.

-

6 luku Seuraamukset

-

2. Esitysluonnoksen vaikutusten arviointi/yleiset kommentit

-

2.1 Millaisia vaikutuksia esitetyllä lailla ennakoitte olevan toimintanne?

-

2.2 Onko esityksessä tunnistettu toimintanne kannalta merkittävät vaikutukset? Jos ei, niin mitkä vaikutukset puuttuvat?

-

2.3 Ovatko yksityisen sektorin yrityksiin liittyvät vaikutukset tunnistettu riittävästi? Jos ei, niin mitkä vaikutukset puuttuvat?

-

2.4 Ovatko valtion viranomaisiin liittyvät vaikutukset tunnistettu riittävästi? Jos ei, niin mitkä vaikutukset puuttuvat?

-

2.5 Ovat kuntiin liittyvät vaikutukset tunnistettu riittävästi? Jos ei, niin mitkä vaikutukset puuttuvat?

-

3. Muut huomiot. Mahdolliset muut huomionne ehdotetusta sääntelystä ja esityksistä.

-

Manner Olessia
Fortum Oyj